

Doç. Dr. Fatih ÖZTÜRK
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

**TEORİK VE PRATİK
TÜRK
ANAYASA HUKUKU**



FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026



Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1316
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/66

Kitap Adı: Teorik ve Pratik Türk Anayasa Hukuku
Book Title: Theoretical and Practical Turkish Constitutional Law
ISBN: 978-625-8585-62-9
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786258585629

Yazar(lar) | Author(s): Doç. Dr. Fatih ÖZTÜRK | orcid.org/0000-0003-1363-3301
Kurum | Institution: İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi | Faculty of Law, Istanbul University

Konu Kategorisi | Subject Categories: Teorik ve Pratik Türk Anayasa Hukuku, Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku,
Anayasa Yargısı, Anayasal Cumhuriyet, Dar Bölge Seçim Sistemi,
Temsilcilerin Azli, Halk Girişimi

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16,5 x 23,5 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 380

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs 2026 | May 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Vildan YAVUZ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri
San. ve Tic. Ltd. Şti.



Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Topyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

Meçhul Sevgiliye...

ÖNSÖZ

Bu kitabı yazma fikrini 2017 yılından beri taşımaktaydım. Nasip 7 Şubat, 2026 gününde başlamakmış. Türkiye'deki akademik dünyada (2007 yılından beri) gözlemediğim en önemli meselelerden birisi de hukuk kitaplarının genelde (elbette çok az da olsa istisnaları var!) teorik ağırlıklı olduğu yönündedir. Ders kitaplarında dava örneklerinin çok az olduğu maalesef bilinen bir gerçektir. Hal böyle olunca hukuk fakültesi öğrencilerinin zihninde beliren; teori ve uygulamanın ayrı dünyalarda olduğu, oysaki bahsi geçen teori ve pratik uygulama bir madalyonun iki yüzü gibi olsa gerek. **Bu eserimizde klasik anayasa hukuku kitaplarındaki teknik ve değişebilir anayasa hukuku bilgileri özlü bir şekilde verildikten sonra konuların esasına yönelik tartışmalar sunulacak ve bölüm sonlarına konulan ek okuma parçalarıyla ilgili konular desteklenmiş olacaktır.** Kitapla ilgili bir not; ilerideki baskılarda Türk anayasa hukuku tarihi kısmı (üçüncü bölümü) geniş olarak ele alınıp incelenecek ve dahi temel hak ve hürriyetlerin ele alındığı son bölüm (sekizinci bölüm) genişlemeye devam edecektir. Ayrıca, akademik dünyada bilerek veya bilmeyerek pozitivist hukuk anlayışına çok derinden bağlı bir şekilde eğitim-öğretim yapıldığı da gözlemlenmektedir. Bunun neticesinde usul hukukuna sıkı sıkıya bağlı (elbette usul çok önemli) hukukçular yetişmekte, adaletin gerçekleşmesi ikinci plana hatta daha da gerilere atılmaktadır. Nihayetinde gayr-i menkul, miras, boşanma, alacak-verecek hatta temel hak ve hürriyetlerle ilgili (esasinda her hak iddiasının bir şekilde bir veya birden fazla temel hakları ve hürriyetleri ilgilendirdiği gözden kaçırılmamalı) yıllarca süren davalar karşımıza çıkmaktadır.

Anayasa hukuku maalesef Türkiye'de hukuk eğitiminde ve öğretiminde adına uygun şekilde değer verilip öğretilmemektedir. Bu noktada öğrenci ders kitaplarının devleti yani teşkilatı merkeze almadan hür fertleri yani hürriyetleri esas alarak yeniden yazılması gerekmektedir. Eğer ki bunu gerçekleştirebilirsek; hakimler, savcılar, avukatlar ve akademisyenler yani elitistler hukuka çok daha farklı bir pencereden bakıyor olacaklardır. Farklı bir ifadeyle fildişi kulesine ulaşmış elitizm hastalığına düşer olmadan...Yani insanlardan bir insan olmak...Umudum odur ki bu eserle bir nebze de olsa bu vatanın kanayan adalet yarasına neşter vurmuş olabilelim! Nihayetinde hukuk eğitiminde derslerin dönemlik olmasının da önem arz ettiği ve öğrencinin bilgisinin sadece yazılı sınavlarla ölçülmesinin de çağın çok gerisinde kaldığı ortadadır. Bu noktada birinci sınıfta anayasa hukuku, son sınıfta ise anayasa yargısı (hemen hemen tüm hukuk dallarını gördükten sonra) şeklinde ikiye ayırarak, özellikle anayasa yargısı dersinde temel hak ve hürriyetleri

merkeze koyarak bireysel başvuru esasa alan dava modeli bir eğitim öğretimin çok daha etkili bir yol olacağına inanmaktayım. Özetle; Anayasa hukukunu daha doğru tabirle Türk'ün hukukunu elitist zihniyetten ve elitizm hastalığından kurtarmadan bu ülkede anayasal cumhuriyetin inşa edilemeyeceği de aşıkardır!

Son söz; bugünlere gelmem de çilesi ve vefasıyla en büyük emeği veren 4 Kasım 2011'de kaybettiğim validem Makbule Öztürk (Of, Kılıçoğullarından) ve bu kitabın son satırlarını yazarken 1 Mayıs 2026'da kaybettiğim pederim Yusuf Öztürk'ü (Of-Araklı, Terzioğulları ve Hasancebioğullarından) bir kez daha rahmetle anıyorum.

12 Mayıs 2026, Beyazıt

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII

Birinci Bölüm

Anayasa Hukuku, Anayasa Çeşitleri, Anayasacılık Akımları ve Hukuk Devleti 1

1) Anayasa Hukuku, Anayasa Hukukunda Yorum ve Yöntem, Anayasanın Üstünlüğü.....	4
A) Anayasa Hukuku	4
B) Anayasa Hukukunda Yorum ve Yöntem	5
C) Anayasanın Üstünlüğü Prensibi	7
2) Anayasa Çeşitleri	7
A) Yazılı Anayasa-Yazısız Anayasa	7
B) Yumuşak Anayasa-Sert Anayasa	8
C) Kazuistik-Çerçeve Anayasa.....	8
3) Anayasaların Yapımı ve Değiştirilmesi.....	9
A) Asli Kurucu İktidar-Tali Kurucu İktidar	9
B) Türkiye’de Anayasa Yapımı ve Değiştirilmesi.....	10
Ek Okuma Parçaları.....	14
İngiliz Amerikan Anayasacılığının Başlangıcı	14
Yazılı Olmayan Anayasal Prensiplerin Kanada Anayasası Yorumunda Rolü.....	20
Anayasa Yapımına Halkın Katılımı ve Gelecek Christina Murray, İnsan Hakları ve Anayasa Hukuku Profesörü, Cape Town Üniversitesi, Güney Afrika	35
Anayasa Hukukunu Katletmek	53

İkinci Bölüm

Demokrasi, Cumhuriyet, Monarşi, Egemenlik, Devlet ve Hükümet Modelleri 57

1) Demokrasi, Cumhuriyet, Monarşi, Egemenlik Kavramları	57
A) Dar Bölge Seçim Sistemi	59
B) Temsilcilerin Azli	61

C) Halk Girişimi.....	63
2) Devlet Modelleri.....	65
A) Üniter Devlet.....	66
B) Federal Devlet.....	67
3) Hükümet Modelleri: Kuvvetler Ayrılığı Prensibi.....	76
A) Parlamenter Sistem.....	77
B) Başkanlık Sistemi.....	77
Ek Okuma Parçaları.....	79
ABD Anayasasının Hazırlanması ve Türkiye Gerçekleri	79
Fransa Yarı Başkanlık Hükümeti.....	88
Yeni Anayasaya Doğru: İspanya	97
Yeni Anayasa için Yol Haritası: Kanada	107
Yeni Anayasaya Doğru: Rusya Başkancı Hükümet Sistemi.....	122
Hukuk Eliyle Yahudilik Kimliğinin İnşası: İsrail	128

Üçüncü Bölüm

Türk Anayasa Hukuku Tarihi	137
Ek Okuma Parçaları.....	139
1921 Bir Anayasa Değişikliği mi Yoksa Yeni Bir Anayasa mı?	139
Anayasaların Yapımı ve Değiştirilmesi: 28/03/2017 Tarihinde Fındıkzade Trabzon Erkek Öğrenci Yurdu'nda Rahmetli Soysal Algan ve Av. Metin Yücesan'ın Talebiyle Yapılan Konuşma	145
Siyasetin Yol Haritası Olabilir mi?.....	150
Türkiye'nin Anayasa Hukuku Tarihine 2019 Haziran'ında Düşülen Notlar	153

Dördüncü Bölüm

Siyasi Partiler ve Seçim Sistemleri.....	157
1) Siyasi Partiler ve Çeşitleri.....	158
2) Seçim Sistemleri	159
3) Türkiye'de Siyasi Partiler	161
Ek Okuma Parçaları.....	164
Siyasetin Hukukileştirilmesi: Anayasa Hukuku	164
Devlet ve Hükümet Kavramları Hakkında Düşünceler	168
“Kamu Yararıyla” İdari Devletin Anayasal Hakları Gaspemesi veya Halkın Yönetime Katılımının Engellenmesi.....	171
Yeni Anayasa: ABD Seçim Sistemi ve Hükümet Modeli Olarak Başkanlık Sistemi	175

Usul Esastan Önce (Mukaddem) midir?	184
---	-----

Beşinci Bölüm

Yasama, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)	189
1) TBMM Seçimleri.....	190
2) TBMM Üyeleri (Milletvekilleri)	197
A) Milletvekilliğin Kazanılması.....	200
B) Milletvekilliğin Düşmesi.....	203
C) Yasama Sorumsuzluğu	205
D) Yasama Dokunulmazlığı	207
3) Yasama Fonksiyonu, Yasama Yetkisi ve Yasama İşlemleri.....	212
A) Yasama Fonksiyonu, Yasama Yetkisi	212
B) Yasama İşlemleri	215
Ek Okuma Parçaları.....	227
Adalet, Hukuk, İnsan ve Anayasa.....	227
Savaş, Hukuk ve İnsan.....	229
Makyavelli'nin Çocukları ve Anayasacılığın Ölümü	231
Anayasal Olmayan Anayasacılık	235
Yeni Dünyanın McCarthy'leri	238

Altıncı Bölüm

Yürütme, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Modeli	251
1) Cumhurbaşkanı Seçilme Yeterliliği ve Seçimi.....	252
2) Yürütme İşlemleri	262
3) Cumhurbaşkanının Görev ve Yetkileri, Cezai Sorumluluğu	270
4) Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar	272
Ek Okuma Parçaları.....	276
Hukukçular Nereye Koşuyor? Yüksek Öğretim, Hukuk Fakülteleri, Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması	276
Butlana Koşarken Politik Sorun Doktrinini Hatırlamak: Siyaset Mühendisliği	280
Yargısal Aktivizm: Yargı Eliyle Siyaseti Şekillendirirken Robert Justin Lipkin'i Okumak ve Ran Hirschl'i Dinlemek.....	296
Yeni Dünyada Hukuk ve İnsan	307

Yedinci Bölüm

Yargı, Anayasa Yargısı	313
1) Anayasa Yargısının Meşruiyeti	313
2) Anayasa Yargısının Doğuşu	318
3) Anayasa Mahkemesinin Denetimine Tabi Norm ve İşlemler	335
A) Kanunlar	337
B) 9 Temmuz, 2018 Öncesi Kanun Hükmünde Kararnameler	338
C) Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	339
D) Şekil Bakımından Anayasa Değişiklikleri	339
E) TBMM İçtüzüğü	339
F) Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Kararı	339
G) Milletvekilliğinin Düşmesi Kararı	340
4) Anayasa Mahkemesinin Denetimine Tabi Olmayan Norm ve İşlemler	341
A) Milletlerarası Andlaşmalar	341
B) Olağanüstü Hallerde ve Savaş Hallerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	342
C) İnkılap Kanunları	342
D) Üç İstisna Dışında Parlamento Kararları (TBMM İçtüzüğü, Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşürülmesi kararı)	342
5) Anayasa Mahkemesi Denetiminin Kapsamı, Ölçütü ve Sınırları	343
A) Şekil Bakımından Denetim	343
B) Esas Bakımından Denetim	343
C) Soyut ve Somut Norm Denetimi	344
6) Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru	346
Ek Okuma Parçaları	348
Anayasa Mahkemesi Kararları Geriye Yürümez mi?	348
Sivil Anayasanın Şartları	352
Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay	355
Adaleti Öldürmek: İdare Mahkemeleri ve Anayasal Değerler	358
İdeoloji Hastalığı: İndoktrinasyonun Pençesinde Can Vermek	361
Bu Ülke'nin Olağanüstü Dönemlerde Hukukla İmtihanı	363
Sekizinci Bölüm	367
Türk Anayasa Hukukunda Temel Haklar ve Hürriyetler	367